

Brüssel, 7. juuni 2023
(OR. en)

10038/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0400(COD)

SOC 417
ANTIDISCRIM 119
GENDER 120
JAI 760
FREMP 169
CODEC 997

MÄRKUS

Saatja:	Alaliste esindajate komitee (COREPER I)
Saaja:	Nõukogu
Eelmise dok nr:	9541/23
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta naiste ja meeste võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste valdkonnas tööhõive ja elukutse küsimustes ning millega jäetakse direktiivist 2006/54/EÜ välja artikkel 20 ja direktiivist 2010/41/EL artikkel 11 – Üldine lähenemisviis

I. SISSEJUHATUS

Komisjon esitas nõukogule 7. detsembril 2022 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta naiste ja meeste võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste valdkonnas tööhõive ja elukutse küsimustes ning millega jäetakse direktiivist 2006/54/EÜ välja artikkel 20 ja direktiivist 2010/41/EL artikkel 11

Eespool nimetatud direktiivide kohaselt peavad kõik liikmesriigid määrama „võrdõigusasutused“, et võidelda soolise diskrimineerimise vastu tööhõive ja elukutse küsimustes. Võrdõigusasutused abistavad diskrimineerimise ohvreid, korraldavad sõltumatuid uuringuid, avaldavad aruandeid ja annavad soovitusi diskrimineerimisega seotud küsimustes. Praegu on võrdõigusasutuste volitused ja pädevused liikmesriigiti väga erinevad. Kavandatava direktiivi eesmärk on tugevdada nende rolli ja sõltumatust ning kehtestada miinimumnõuded nende toimimiseks.

Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 157 lõikel 3 (seadusandlik tavamenetlus), millega antakse ELile pädevus võtta meetmeid, et tagada meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte, sealhulgas võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamine tööhõive ja elukutse küsimustes. Komisjon võttis ettepaneku vastu koos teise ettepanekuga võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta, mis põhineb ELi toimimise lepingu artikli 19 lõikel 1 (seadusandlik erimenetlus)¹.

Itaalia ja Portugali parlamendid ning üks Tšehhi parlamendi kahest kojast (senat) esitasid komisjoni ettepaneku kohta arvamused. Leedu parlament esitas ka ettepaneku kohta resolutsiooni².

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis oma arvamuse vastu 22. märtsil 2023³.

Euroopa Andmekaitseinspektor esitas oma arvamuse 2. veebruaril 2023⁴.

Euroopa Parlamendis vastutavad selle eelnõu eest ühiselt tööhõive- ja sotsiaalkomisjon ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon. Parlament ei ole veel oma seisukohta võtnud.

EE säilitas parlamentaarse analüüsi reservatsiooni.

¹ Vt dok 10027/23.

² Ettepaneku läbivaatamist komisjoni poolt ei olnud vaja.

³ Dok 8910/23.

⁴ Dok 6296/23.

II. NÕUKOGU TÖÖ HETKESEIS

Ettepaneku läbivaatamise käigus sotsiaalküsimuste töörühmas⁵ vaatas eesistujariik teksti põhjalikult läbi, et lahendada delegatsioonide väljendatud mureküsimused. Paljude tehtud muudatuste eesmärk on võtta arvesse olemasolevate riiklike süsteemide mitmekesisust ja eripära, kuna kõik liikmesriigid on juba loonud võrdõigusasutused kooskõlas oma vastava õigus- ja haldusraamistikuga.

Peamised muudatused hõlmavad järgmist.

1. Artiklis 3 esitatud võrdõigusasutuste sõltumatuse mõistet on selgitatud, eelkõige seoses nende organisatsioonilise ja sisestruktuuriga ning nende erinevate pädevuste teostamisega.
2. Samuti tehti muudatusi artiklis 4, et tagada võrdõigusasutustele piisavad vahendid, võimaldades samal ajal piisavat paindlikkust erinevate riikide olude ja olemasolevate süsteemide arvesse võtmisel.
3. Suurema selguse huvides on eesistujariik jaotanud artikli 8 kaheks artikliks, millest üks käsitleb „uurimisi“ (artikkel 8) ja teine „arvamusi ja otsuseid“ (artikkel 8a).
4. Liikmesriikide võimalused anda võrdõigusasutustele artiklis 9 sätestatud kohtumenetlusega seotud õigused on läbi vaadatud, et võtta arvesse asjaolu, et liikmesriikide õigussüsteemid on väga erinevad.

⁵ Koosolekud toimusid 10. ja 20. jaanuaril, 7. veebruaril, 2. märtsil, 20.–21. märtsil, 18.–19. aprillil ning 15. ja 25. mail 2023.

5. Seoses artiklis 16 osutatud järelevalve- ja aruandlusmehhanismidega selgitatakse praeguses tekstis asjaolu, et näitajad kehtestatakse rakendusaktiga, mis võetakse vastu kooskõlas kontrollimenetlusega. Lisaks nähakse muudetud tekstis ette tähtaeg (*24 kuud pärast direktiivi jõustumise kuupäeva*), mille jooksul komisjon võtab rakendusakti vastu, ning selgitatakse asjaolu, et näitajad on seotud „direktiivi alusel määratud võrdõigusasutuste toimimisega“, mitte direktiivi kui sellise praktilise mõjuga.
6. Ülevõtmisperioodi pikkuseks kehtestati algselt komisjoni ettepanekus olnud 18 kuu asemel 36 kuud.

III. EESISTUJARIIGI KOMPROMISSETTEPANEK

Eesistujariik esitas 31. mail COREPERile kompromissteksti,⁶ et leppida 12. juunil 2023. aastal toimuval tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu istungil kokku üldine lähenemisviis. Valdav enamik delegatsioonide toetas eesistujariigi teksti. Üks delegatsioon taotles järelevalvet ja aruandlust käsitlevate sätete muutmist (põhjendus 43 ja artikkel 16), samas kui teine delegatsioon väljendas jätkuvalt muret ja esitas analüüsi reservatsiooni.

Tugeva volituse ja delegatsioonide võimalikult laialdase toetuse tagamiseks, valmistas eesistujariik ette uue kompromissettepaneku,⁷ mis esitati COREPERile 7. juunil 2023. Eesistujariik sõnastas ümber artikli 8, milles käsitletakse võrdõigusasutustele antavat uurimisõigust, ning lisas artiklisse 16 uue lause järelevalve ja aruandluse kohta, milles sätestatakse, et võrdõigusasutuste toimimise näitajaid ei tohi kasutada järjestamiseks ega üksikutele liikmesriikidele suunatud konkreetsete soovitude andmiseks.

Peaaegu kõik delegatsioonid olid valmis uut kompromissteksti toetama ja ükski delegatsioon ei olnud selle vastu.

⁶ Dok 9443/23.

⁷ Dok 9541/23.

IV. KOKKUVÕTE

Nõukogul (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) palutakse leppida kokku üldises lähenemisviisis käesoleva märkuse lisas esitatud teksti suhtes ning volitama eesistujariiki alustama selle eelnõu üle läbirääkimisi Euroopa Parlamendi esindajatega.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta naiste ja meeste võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste valdkonnas tööhõive ja elukutse küsimustes ning millega muudetakse direktiivi 2006/54/EÜ ja direktiivi 2010/41/EL

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 157 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁸,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust⁹,

võttes arvesse Euroopa Andmekaitseinspektori arvamust¹⁰,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

⁸ ELT C , ..., lk ...

⁹ ELT C , ..., lk ...

¹⁰ ELT C , ..., lk ...

- (1) Aluslepingutes ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas¹¹ tunnustatakse õigust võrdõiguslikkusele ja õigust mittediskrimineerimisele liidu põhiväärtustena ning liit on juba võtnud vastu mitu diskrimineerimiskeeldu käsitlevat direktiivi.
- (2) ELi toimimise lepingu artikli 157 lõike 3 kohaselt võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu vastu meetmed, et tagada naiste ja meeste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte, sealhulgas võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamine tööhõive ja elukutse küsimustes.
- (3) Käesoleva direktiivi eesmärk on sätestada võrdõigusasutuste toimimise miinimumnõuded eesmärgiga parandada nende tulemuslikkust ja tagada nende sõltumatus, et tugevdada nõukogu direktiividest 2006/54/EÜ¹² ja 2010/41/EL¹³ tuleneva võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamist.
- (4) Direktiiviga 2006/54/EÜ keelatakse sooline diskrimineerimine töö saamise ja kutsealale pääsemise, sealhulgas edutamise, kutseõppe, töötingimuste, sealhulgas töötasu, ja kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide valdkonnas.
- (5) Direktiiviga 2010/41/EL keelatakse füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate meeste ja naiste diskrimineerimine.

¹¹ Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELi leping“) artiklid 2 ja 3, Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklid 8 ja 10 ning harta artiklid 21, 23 ja 26.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiiv 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (ELT L 204, 26.7.2006, lk 23).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2010. aasta direktiiv 2010/41/EL füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 86/613/EMÜ (ELT L 180, 15.7.2010, lk 1).

- (6) Direktiivide 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL kohaselt peavad liikmesriigid määrama asutuse või asutused, mille ülesanne on edendada võrdset kohtlemist, sealhulgas analüüsida, jälgida ja toetada kõikide isikute võrdset kohtlemist nii, et neid ei diskrimineeritaks nende direktiividega reguleeritud põhjustel (edaspidi „võrdõigusasutused“). Direktiivides nõutakse, et liikmesriigid tagaksid, et võrdõigusasutuste pädevusse kuulub diskrimineerimise ohvritele sõltumatu abi osutamine, diskrimineerimist käsitlevate sõltumatute uuringute korraldamine ning sõltumatute aruannete avaldamine ja soovitude esitamine diskrimineerimise küsimustes. Samuti peavad liikmesriigid tagama, et nende asutuste ülesannete hulka kuulub teabevahetus vastavate Euroopa asutustega, näiteks Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudiga.
- (7) Võrdõigusasutuste määramine on ette nähtud ka nõukogu direktiiviga 2000/43/EÜ¹⁴ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2004/113/EL,¹⁵ et edendada kõigi inimeste võrdset kohtlemist, seda analüüsida, jälgida ja toetada nii, et neid ei diskrimineeritaks soo alusel.
- (8) Kõik liikmesriigid on loonud võrdõigusasutused vastavalt direktiividele 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL. Loodud on võrdõigusasutuste mitmekesine süsteem ja välja on töötatud head tavad. Paljudel võrdõigusasutustel on siiski probleeme, eelkõige seoses oma ülesannete täitmiseks vajalike vahendite, sõltumatuse ja õigustega.
- (9) Direktiivid 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL jätavad liikmesriikidele võrdõigusasutuste struktuuri ja toimimise osas ulatusliku kaalutlusõiguse. Seetõttu erinevad liikmesriikides loodud võrdõigusasutused oluliselt nii oma volituste, pädevuse, struktuuri, vahendite kui ka toimimise poolest. See omakorda tähendab, et kaitse diskrimineerimise eest on liikmesriigiti erinev.

¹⁴ Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22).

¹⁵ Nõukogu 13. detsembri 2004. aasta direktiiv 2004/113/EÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega (ELT L 373, 21.12.2004, lk 37).

(10) Tagamaks, et võrdõigusasutused saaksid aidata tulemuslikult kaasa direktiivide 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL täitmise tagamisele, edendades võrdset kohtlemist, ennetades diskrimineerimist ning pakkudes õiguskaitse kättesaadavuse tagamisel kogu liidus abi kõigile diskrimineeritud üksikisikutele ja rühmadele, on vaja võtta vastu nende asutuste toimimise miinimumnõuded. Uute nõuete korral võetakse arvesse komisjoni soovitus 2018/951,¹⁶ võttes aluseks selle teatavad sätted ja selles soovitatud lähenemisviisid. Need põhinevad ka muudel asjakohastel vahenditel, näiteks rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni vastuvõetud üldisel poliitilisel soovitusel nr 2,¹⁷ milles käsitletakse võrdõigusasutusi, ning ÜRO vastuvõetud Pariisi põhimõtetel,¹⁸ mida kohaldatakse riiklike inimõiguste kaitse institutsioonide suhtes.

[(11) Võrdõigusasutuste toimimise samad miinimumnõuded nõukogu direktiividega 79/7/EMÜ,¹⁹ 2000/43/EÜ, 2000/78/EÜ²⁰ ja 2004/113/EÜ reguleeritud küsimustes on sätestatud direktiivis (EL).../... võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta isikute võrdse kohtlemise valdkonnas sõltumata isiku rassilisest või etnilisest päritolust, isikute võrdse kohtlemise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes sõltumata isiku usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, naiste ja meeste võrdse kohtlemise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas ning seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega ning millega muudetakse direktiivi 2000/43/EÜ ja direktiivi 2004/113/EÜ²¹].

¹⁶ Komisjoni 22. juuni 2018. aasta soovitus (EL) 2018/951 võrdõiguslikkust edendavate asutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta (ELT L 167, 4.7.2018, lk 28).

¹⁷ Rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni üldine poliitiline läbivaadatud soovitus nr 2, milles käsitletakse võrdõigusasutusi, et võidelda rassismi ja sallimatuse vastu riigi tasandil – vastu võetud 13. juunil 1997 ja läbi vaadatud 7. detsembril 2017.

¹⁸ Riiklike institutsioonide staatusega seotud põhimõtted, mis on vastu võetud ÜRO Peaassamblee 20. detsembri 1993. aasta resolutsiooniga 48/134.

¹⁹ Nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiiv 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas (EÜT L 6, 10.1.1979, lk 24).

²⁰ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16).

²¹ COM(2022) 689.

- (12) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada võrdõigusasutuste tegevuse suhtes direktiividega 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL reguleeritud küsimustes. Nõuded peaksid puudutama üksnes võrdõigusasutuste toimimist ega tohiks laiendada asjaomaste direktiivide materiaalsest või isikulist kohaldamisala.
- (13) Käesolevat direktiivi kohaldatakse võrdõigusasutuste suhtes, kui nad võitlevad direktiiviga (EL) 2019/1158 (milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu) reguleeritud diskrimineerimisega, kuna viimati nimetatud direktiivi artiklis 15 viidatakse direktiivi 2006/54/EÜ artiklile 20, mis asendatakse käesoleva direktiivi sätetega.
- (14) Direktiivi (EL) 2023/970,²² millega tasustamise läbipaistvuse ja õiguskaitsemehhanismide kaudu tugevdatakse meeste ja naiste võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamist, tuleks pidada erinormiks direktiivi 2006/54/EÜ suhtes ainult selles hõlmatud valdkondade piires. Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada direktiivi (EL) 2023/970 konkreetsemaid võrdõigusasutusi käsitlevaid sätteid.
- (15) Võrdse kohtlemise edendamisel, diskrimineerimise ennetamisel ja selle kohta andmete kogumisel ning diskrimineerimise ohvrite abistamisel peaksid võrdõigusasutused pöörama erilist tähelepanu diskrimineerimisele mitmel direktiividega 79/7/EMÜ, 2000/43/EÜ, 2000/78/EÜ, 2004/113/EÜ, 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL kaitstud põhjusel.
- (15a) (uus) Liikmesriigid määravad ühe või mitu asutust, kes teostavad käesolevas direktiivis sätestatud pädevust. Liikmesriigid võivad jagada pädevuse mitme võrdõigusasutuse vahel, näiteks usaldades ühele asutusele diskrimineerimise ennetamise, võrdse kohtlemise edendamise ja ohvrite abistamise ning teisele otsustamisega seotud ülesanded. Käesolev direktiiv ei piira tööinspeksioonide, muude täitevasutuste ega sotsiaalpartnerite pädevust.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/970, millega tasustamise läbipaistvuse ja õiguskaitsemehhanismide kaudu tugevdatakse meeste ja naiste võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamist ELT L 132, 17.5.2023, lk 21–44.

- (16) Võrdõigusasutused saavad täita oma rolli tulemuslikult ainult siis, kui neil lubatakse tegutseda täiesti sõltumatult ja ilma välise mõjuta. Selleks peaksid liikmesriigid võtma mitmeid meetmeid, mis aitavad kaasa võrdõigusasutuste sõltumatusele. Käesolevas direktiivis sätestatud pädevust teostavad võrdõigusasutused võivad kuuluda ministeeriumi või muu organisatsioonilise üksuse koosseisu, kui on tagatud nende sõltumatus. Võrdõigusasutused peaksid oma ülesannete täitmisel ja pädevuste kasutamisel säilitama sõltumatuse mis tahes välise otsese või kaudse mõju suhtes, hoidudes kelleltki juhiste küsimisest või vastu võtmisest. Võrdõigusasutused peaksid saama hallata oma rahalisi ja muid vahendeid, sealhulgas valides ja juhtides oma töötajaid, ning seada oma prioriteedid kehtiva õigusraamistiku alusel. Alalisel või ajutisel poliitikat kujundaval või juhtival ametikohal olevad töötajad, näiteks võrdõigusasutuse juht või asejuht ning vajaduse korral juhatuse liikmed, peaksid olema sõltumatud, oma ametikohale kvalifitseeritud ning läbipaistva menetluse teel valitud. Selle menetluse läbipaistvuse saab tagada näiteks vabade ametikohtade avaliku välja kuulutamisega.
- (17) Liikmesriigid peaksid tagama, et võrdõigusasutuste sisestruktuur, näiteks sisemine korraldus ja menetlused, võimaldab neil kasutada oma mitmesuguseid pädevusi sõltumatult ja vajaduse korral erapooletult, kehtestades asjakohased tagatised juhuks, kui võrdõigusasutus peab tegelema potentsiaalselt vastuoluliste ülesannetega, eeskätt ülesannetega, mille keskmes on väidetavate ohvrite toetamine. Võrdõigusasutused peaksid juhtumi uurimisel või hindamisel tegutsema eelkõige erapooletult, eriti kui võrdõigusasutusel on erapooletust nõudev siduv otsustusõigus.
- (17a) Kui võrdõigusasutus on mitmes valdkonnas tegutseva asutuse, näiteks laiendatud volitustega ombudsmani või riikliku inimõiguste asutuse osa, peab sellise mitmes valdkonnas tegutseva asutuse sisestruktuur kindlustama volituste tõhusa täitmise võrdõiguslikkuse valdkonnas.

- (18) Liikmesriigid peaksid oma vastavate riigieelarvemenetluste kaudu tagama, et võrdõigusasutused saavad piisavalt rahastust, kuna see on nende tõhusa toimimise ja ülesannete täitmise võti, sealhulgas värvata kvalifitseeritud töötajaid ning et neil on asjakohased ruumid ja taristu, et täita kõiki oma ülesandeid tulemuslikult, mõistliku aja jooksul või siseriiklikus õiguses ettenähtud tähtaegade jooksul.
- (18a) On oluline, et rahaliste vahendite eraldamine jääks stabiilseks, et need oleksid kavandatud mitmeks aastaks ning võimaldaksid võrdõigusasutustel katta kulusid, mida võib olla raske ette näha, näiteks kaebuste arvu suurenemise, kohtukulude ja automatiseeritud süsteemide kasutamise korral. Oluline on pöörata tähelepanu võimalustele ja riskidele, mis kaasnevad automatiseeritud süsteemide, sealhulgas tehisintellekti kasutamisega. Eeskätt peaks võrdõigusasutustel olema asjakohased tehnilised ja inimressursid, kes ühelt poolt võimaldavad neil kasutada automatiseeritud süsteeme oma töös ja teiselt poolt hinnata selliste süsteemide vastavust mittediskrimineerimise eeskirjadele. Kui võrdõigusasutus on mitmes valdkonnas tegutseva asutuse osa, tuleks tagada vajalikud vahendid volituste täitmiseks võrdõiguslikkuse valdkonnas.
- (19)
- (20) Võrdõigusasutustel on koos teiste osalejatega diskrimineerimise ennetamisel ja võrdõiguslikkuse edendamisel oluline roll. Selleks et tegeleda diskrimineerimise struktuuriliste aspektidega ja aidata kaasa sotsiaalsetele muutustele, tuleks võrdõigusasutustele anda volitused võtta meetmeid direktiividega 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL hõlmatud alustel ja valdkondades toimuva diskrimineerimise ennetamiseks, ning edendada võrdset kohtlemist. Selline tegevus võib hõlmata heade tavade jagamist, positiivseid meetmeid ja võrdõiguslikkuse peavoolustamist avaliku ja erasektori üksustes ning neile asjakohase koolituse, teabe, nõustamise, suuniste ja toe pakkumist. Samuti on oluline, et võrdõigusasutused suhtleksid asjaomaste sidusrühmadega ja osaleksid avalikus arutelus.

- (21) Lisaks ennetamisele on võrdõigusasutuste keskne ülesanne pakkuda väidetavatele diskrimineerimise ohvritele abi. See abi peaks alati hõlmama vähemalt kaebuse esitajatele põhiteabe andmist, sealhulgas teavet selle kohta, kas kaebuse menetlemine lõpetatakse või on põhjust seda jätkata, välja arvatud juhul, kui kaebus on esitatud anonüümselt. Liikmesriigid vastutavad selle eest, et oleks kindlaks määratud võrdõigusasutuse kaebuse esitajate teavitamise kord, näiteks menetluse ajakava või menetluslikud tagatised korduvate või kuritahtlike kaebuste vastu.
- (22) Tagamaks, et kõik väidetavad ohvrid saavad kaebuse esitada, peaks olema võimalik esitada kaebusi mitmel viisil. Lähtuvalt komisjoni soovituselt 2018/951 peaks olema võimalik esitada kaebusi keeles, mille valib kaebuse esitaja ja mis on üldkasutatav liikmesriigis, kus asub võrdõigusasutus. Selleks et tegeleda teatamata jätmise ühe põhjusega, nimelt hirmuga survestamise ees, peavad võrdõigusasutused teavitama väidetavaid ohvreid kohaldatavatest konfidentsiaalsusreeglitest.
- (23) Selleks et võimaldada vaidluste kiiret, taskukohast ja kohtuvälist lahendamist, peaksid liikmesriigid nägema pooltele ette võimaluse leida oma vaidlusele võrdõigusasutuse või mõne muu olemasoleva pädeva asutuse kaudu alternatiivne lahendus. Kui selline menetlus lõpeb ilma lahenduseta või kui ühele poolele lahendus ei sobi, ei tohiks pooli takistada kohtusse pöördumast. Liikmesriigid peaksid määrama kindlaks vaidluse lahendamise alternatiivse menetluse korra vastavalt siseriiklikule õigusele.
- (24) Kui võrdõigusasutused kahtlustavad direktiivis 2006/54/EÜ või 2010/41/EL sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtte võimalikku rikkumist, peaks neil olema eeskätt kaebuse alusel või omal algatusel uurimise õigus.

- (25) Diskrimineerimise asetleidmise kindlaks tegemisel on tähtsal kohal tõendid ning sageli on need väidetava ohvri käes. Seepärast peaks võrdõigusasutustel olema võimalik pääseda juurde teabele, mis on vajalik diskrimineerimise tuvastamiseks, ja teha koostööd teiste pädevate asutustega, kelleks võivad olla asjaomased avalikud teenistused, nagu töö- või haridusinspeksioonid ja sotsiaalpartnerid. Liikmesriigid peaksid kehtestama selle pädevuse teostamiseks asjakohase raamistiku kooskõlas siseriiklike õigusnormide ja menetlustega. Liikmesriigid võivad kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga anda uurimiste korraldamise mõnele teisele pädevale asutusele. Protsesside dubleerimise vältimiseks peab selline pädev asutus andma võrdõigusasutusele selle taotlusel teavet uurimise tulemuste kohta pärast seda, kui see on lõpule viidud.
- (26) Võrdõigusasutused peaksid kogutud tõendite põhjal esitama kaebuse kohta oma hinnangu. Liikmesriigid peaksid määrama kindlaks sellise hinnangu õigusliku olemuse, mis võib olla mittesiduv arvamus või siduv otsus. Mõlemas tuleks esitada hindamise põhjused ja vajaduse korral meetmed tuvastatud võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise heastamiseks ja edasiste juhtumite ärahoidmiseks, pidades samal ajal silmas, et arvamus ja otsus on olemuselt erinevad. Võrdõigusasutuste töö tulemuslikkuse tagamiseks peaksid liikmesriigid võtma asjakohaseid mehhanisme arvamuste järelmeetmete võtmiseks ja otsuste täitmiseks.
- (27) Võrdõigusasutustel peaks oma töö ja võrdõiguslikkust käsitleva õiguse alase teadlikkuse suurendamiseks olema võimalik avaldada vähemalt kokkuvõtted sellistest oma arvamustest ja otsustest, mida nad peavad eriti oluliseks.

- (28) Võrdõigusasutustel peaks olema õigus osaleda kohtumenetlustes, et aidata kaasa direktiivides 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtte järgimisele. Selliseid kohtumenetlusi võib läbi viia kohtutes või samaväärsetes organites, mis menetlevad võrdse kohtlemise ja diskrimineerimisega seotud küsimusi kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga. Siseriiklikku õigust ja tava hagide vastuvõetavuse kohta ja eelkõige õigustatud huvi tingimusi ei saa kohaldada viisil, mis võib kahjustada võrdõigusasutuste tegutsemisõiguse tulemuslikkust. Käesoleva direktiiviga võrdõigusasutustele antud uurimis- ja otsustusõigus ning kohtumenetluses osalemise õigus hõlbustavad direktiivi 2006/54/EÜ tõendamiskoormist käsitlevate ja direktiivide 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL õiguste kaitset käsitlevate kehtivate sätete praktilist rakendamist. Käesolevas direktiivis sätestatud tingimustel on võrdõigusasutustel võimalik esitada asjaolud, „mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine“, täites seega direktiivi 2006/54/EÜ artiklis 19 sätestatud tingimusi. Võrdõigusasutuste toetus hõlbustab seega ohvrite juurdepääsu õiguskaitsele. Võrdõigusasutused võivad valida juhtumid, millega nad otsustavad kohtu poole pöörduda, et aidata kaasa võrdset kohtlemist käsitlevate õigusaktide nõuetekohasele tõlgendamisele ja kohaldamisele.
- (28a) Kui võrdõigusasutustel on siduvate otsuste tegemise volitused, peaks neil olema õigus tegutseda kõnealuste otsuste täitmise või kohtuliku läbivaatamise menetluses poolena. Võrdõigusasutustel peaks samuti olema võimalik esitada kohtutele märkusi, näiteks esitades oma eksperdiarvamuse kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavadega.
- (28b) Võrdõigusasutuste õigust osaleda kohtumenetlustes võib riikide õigusraamistikes teostada eri vormides. Seepärast peaksid liikmesriigid kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavadega valima ühe või mitu järgmistest meetmetest: tegutsemine ühe või mitme ohvri nimel või ühe või mitme ohvri toetuseks või kohtumenetluse algatamine enda nimel.

- (29) Võrdõigusasutused võivad ohvrite heakskiidul vajaduse korral tegutseda nende nimel või nende toetuseks, võimaldades neile juurdepääsu õigusemõistmisele tingimustes, kus menetluslikud ja rahalised takistused või ohvristamise hirm ohvreid sageli heidutavad. Ühe või mitme ohvri nimel tegutsedes esindavad võrdõigusasutused ohvreid kohtus. Ühe või mitme ohvri toetuseks tegutsevad võrdõigusasutused osalevad ohvrite algatatud kohtumenetlustes, et nõuet toetada.
- (30) Mõne diskrimineerimisjuhtumiga on raske võidelda, kuna puudub kaebuse esitaja, kes juhtumiga ise tegeleks. Oma otsuses kohtuasjas C-54/07 (Feryn),²³ mille esitas võrdõigusasutus enda nimel, kinnitas Euroopa Kohus, et diskrimineerimist on võimalik kindlaks teha ka tuvastatud ohvri puudumise korral. Seetõttu võivad liikmesriigid avalikes huvides toimuva diskrimineerimise vastu võitlemiseks samuti ette näha, et võrdõigusasutustel peaks olema võimalik tegutseda enda nimel teatavatel diskrimineerimise juhtudel, näiteks nende arvukuse või tõsiduse või õigusliku selguse loomise vajaduse alusel, igal valitud juhul võib olla tegu loomult struktuurse või süstemaatilise diskrimineerimisega. Liikmesriigid võivad kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga ette näha, et selliste diskrimineerimisjuhtumite korral peab kostjaks olema tuvastatav isik või üksus.
- (31)
- (32)
- (33) Selleks et austada üksikisikute õigusi, peaksid liikmesriigid kehtestama võrdõigusasutuste õigustele asjakohased menetluslikud tagatised, tagades, et nõuetekohaselt on kaitstud sellised kesksed põhimõtted nagu õigus kaitsele ja õigus siduvate otsuste kohtulikule läbivaatamisele. Näiteks võivad liikmesriigid pakkuda tunnistajatele ja rikkumisest teatajatele konfidentsiaalsust olulise vahendina diskrimineerimisjuhtumitest teatamise julgustamiseks.

²³ Kohtuotsus, 10. juuli 2008, Feryn (C-54/07, ECLI:EU:C:2008:397).

- (34) Sätted, milles käsitletakse võrdõigusasutuste õigust osaleda kohtumenetluses, ei muuda ohvrite ning ohvrite õigusi kaitsvate ühingute, organisatsioonide või muude juriidiliste isikute (kellel on kooskõlas siseriiklikus õiguses sätestatud kriteeriumidega õigustatud huvi tagada direktiivide 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL järgimine) õigusi, nagu need on sätestatud kõnealustes direktiivides, sealhulgas juhul, kui need on osalised kohtu- ja/või haldusmenetluses.
- (35) Võrdõigusasutuste töö tulemuslikkus sõltub ka sellest, kas diskrimineerimisohus olevatele rühmadele antakse täielik juurdepääs nende teenustele. Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti²⁴ korraldatud uuringu raames teatas 71 % etniliste või sisserändajate vähemusrühmade liikmetest, et nad ei ole teadlikud ühestki organisatsioonist, mis pakub diskrimineerimise ohvritele tuge või nõu. Selle juurdepääsu toetamise põhimeetmena peavad liikmesriigid tagama, et inimesed teaksid oma õigusi ning oleksid teadlikud võrdõigusasutuste olemasolust ja pakutavatest teenustest. See on eriti oluline ebasoodsas olukorras olevate rühmade ja rühmade puhul, kelle juurdepääsu sellele teabele võib takistada näiteks nende ebakindel majanduslik seisund, vanus, puue, kirjaoskuse tase, kodakondsus või elanikustaatus või veebipõhiste vahendite juurdepääsu puudumine.
- (36) Kõigile tuleks tagada võrdsel alusel juurdepääs võrdõigusasutuste teenustele ja väljaannetele. Selleks tuleks kindlaks teha ja kõrvaldada võimalikud võrdõigusasutuste teenustele juurdepääsu takistavad tegurid. Teenused peaksid olema kaebuse esitajatele tasuta. Ilma et see piiraks piirkondlikele ja kohalikele omavalitsuste autonoomiat, peaksid liikmesriigid samuti tagama, et võrdõigusasutuste teenused on kõigile potentsiaalsetele ohvritele kättesaadavad kogu nende territooriumil, näiteks kohalike büroode, sealhulgas mobiilsete büroode loomise, kommunikatsioonivahendite kasutamise, kohalike kampaaniate korraldamise, kohalike delegaatide või kodanikuühiskonna organisatsioonidega tehtava koostöö kaudu.

²⁴ FRA uuring EU-MIDIS II.

- (37) Selleks et tagada puuetega inimestele kõigi võrdõigusasutuste teenuste ja tegevuste kättesaadavus, on vaja tagada ligipääsetavus kooskõlas direktiivis (EL) 2019/882²⁵ sätestatud nõuetega ning tagada mõistlikud abinõud kooskõlas 13. detsembril 2006 vastu võetud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Seega peaksid võrdõigusasutused tagama füüsilise ligipääsetavuse ja digitaalse²⁶ juurdepääsetavuse, ennetades tõkkeid, millega puuetega inimesed võivad võrdõigusasutuste teenustele ja teabele juurdepääsul kokku puutuda, ja kõrvaldades need, ning pakkuma mõistlikke abinõusid, tehes vajaduse korral konkreetsel juhul vajalikke ja asjakohaseid muudatusi ja kohandusi.
- (38) Vastastikuse õppimise, sidususe ja järjepidevuse seisukohast on väga oluline võimaldada võrdõigusasutustel pikaajaliselt korrapäraselt koordineerida ja teha koostööd eri tasanditel ning see võib laiendada nende töö ulatust ja mõju. Võrdõigusasutused peaksid tegema oma pädevuse piires koostööd sama liikmesriigi muude võrdõigusasutustega, ning kohaliku, piirkondliku, riikliku, liidu ja rahvusvahelise tasandi avaliku ja erasektori üksustega, nagu ELi tasandi võrdõigusasutuste võrgustikud kodanikuühiskonna organisatsioonid, andmekaitseasutused, sotsiaalpartnerid, töö- ja haridusinspeksioonid, õiguskaitseasutused, riigi tasandil inimõiguste kaitse eest vastutavad ametid, riiklikud statistikaametid, liidu vahendeid haldavad asutused, romade riiklikud kontaktpunktid, tarbijaasutused ning riiklikud sõltumatud mehhanismid ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni edendamiseks, kaitsmiseks ja järelevalveks.

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70–115).

²⁶ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2102, mis käsitleb avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavust (ELT L 327, 2.12.2016, lk 1–15) ja seonduvat rakendusotsust.

- (39) Võrdõigusasutused ei saa täita oma rolli võrdse kohtlemise ekspertidena, kui nendega ei konsulteerita direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tulenevate õiguste ja kohustustega seotud küsimustes piisavalt aegsasti. Seepärast peaksid liikmesriigid kehtestama menetlused, et tagada õigeaegne konsulteerimine, ning võimaldama võrdõigusasutustel anda soovitusi, kui võrdõigusasutused seda vajalikuks peavad, ja avaldada need õigeaegselt, et neid saaks arvesse võtta.
- (40) Võrdõiguslikkust käsitlevad andmed on väga olulised, et suurendada teadlikkust, kõita inimeste tähelepanu, teha kindlaks diskrimineerimise mõõde, kajastada aja jooksul täheldatud suundumusi, tõendada diskrimineerimisjuhtumit, hinnata võrdõiguslikkusalaste õigusaktide rakendamist, näidata vajadust võtta positiivseid meetmeid, anda panus tõendus põhisesse poliitikakujundamisse²⁷. Võrdõigusasutused saavad anda panuse nende eesmärkide jaoks vajalike võrdõiguslikkust käsitlevate andmete väljatöötamises, näiteks korraldades ümarlaudu, kus osalevad kõik asjaomased üksused. Samuti peaksid võrdõigusasutused koguma ja analüüsima andmeid oma tegevuse kohta või korraldama uuringuid ning kooskõlas siseriikliku õigusega peaks neil olema võimalus saada ja kasutada statistilist teavet, kui see teave puudutab direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tulenevaid õigusi ja kohustusi. Võrdõigusasutuse kogutud isikuandmed tuleks muuta anonüümseks või, kui see ei ole võimalik, pseudonüümida.
- (40a) Võrdõigusasutused peaksid võtma vastu tööprogrammi, milles sätestatakse nende prioriteedid ja tulevane tegevus, mis võimaldab neil tagada aja jooksul oma erinevate töösuundade sidususe ja tegeleda pikaajalise tegevuskava raames nende tegevusvaldkonda kuuluvate süsteemsete diskrimineerimisprobleemidega.
- (41) Lisaks oma iga-aastase tegevusaruande avaldamisele peaksid võrdõigusasutused avaldama korrapäraselt aruande, sealhulgas üldise hinnangu liikmesriikides nende tegevusvaldkonnas toimuvale diskrimineerimisele, ning samuti muid diskrimineerimisega seotud aruandeid.

²⁷ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule nõukogu direktiivi 2000/43/EÜ (millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (rassilise võrdõiguslikkuse direktiiv)) ja nõukogu direktiivi 2000/78/EÜ (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (võrdse tööalase kohtlemise direktiiv)) kohaldamise kohta (SWD (2021) 63 final).

(42)

(43) Selleks et tagada ühetaolised tingimused, et täita artikli 16 lõike 2 kohast liikmesriikide aruandluskohustust käesoleva direktiivi alusel määratud võrdõigusasutuste toimimise kohta, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et koostada loetelu asjakohastest näitajatest, mille alusel tuleks andmeid koguda. Neid näitajaid ei tohiks kasutada järjestamiseks ega üksikutele liikmesriikidele suunatud konkreetsete soovitude andmiseks.

(43a) Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011²⁸.

(44) Käesolevas direktiivis sätestatakse miinimumnõuded, võimaldades liikmesriikidel kehtestada soodsamaid sätteid või need säilitada. Käesoleva direktiivi rakendamisega ei või põhjendada liikmesriigis valitseva olukorra halvenemist.

(44a) Võrdõigusasutused peaksid käesoleva direktiivi alusel töötleva isikuandmeid täielikus kooskõlas määrusega (EL) 2016/679. Liikmesriigid peaksid tagama, et võrdõigusasutuste ülesanded on õigusnormides selgelt sätestatud kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 6 lõike 1 punktiga e koostoimes asjaomase määruse artikli 6 lõigetega 2 ja 3. Võrdõigusasutused peaksid töötleva isikuandmeid üksnes ulatuses, mis on vajalik, et täita oma käesolevast direktiivist tulenevaid ülesandeid, mille eesmärk on tagada direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tulenevate põhiõiguste ja kohustuste kasutamine. Üksikisikuid, kelle isikuandmeid töödeldakse, tuleks teavitada nende õigustest andmesubjektina, sealhulgas õiguskaitsevahenditest, mis on neile liikmesriigis kättesaadavad.

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

- (44b) Kui võrdõigusasutuste ülesannete täitmiseks on vaja töödelda määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõikes 1 osutatud isikuandmete eriliike, peaksid liikmesriigid ka tagama, et siseriiklikus õiguses austatakse andmekaitseõiguse olemust ning nähakse ette sobivad ja konkreetsed meetmed põhiõiguste ja andmesubjekti huvide kaitsmiseks kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõike 2 punktiga g. Selliste kaitsemeetmete hulka peaksid kuuluma näiteks sise-eeskirjad ja abinõud, et tagada võimalikult väheste andmete kogumine, sealhulgas võimaluse korral isikuandmete anonüümimise kaudu; rakendada isikuandmete pseudonüümimist ja krüpteerimist; takistada volitamata juurdepääsu isikuandmetele ja nende edastamist ning tagada, et isikuandmeid ei töödelda kauem, kui on vajalik selle eesmärgi saavutamiseks, milleks neid töödeldakse.
- (45) Käesolev direktiiv tugineb direktiivides 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL sätestatud normidele, kehtestades võrdõigusasutuste toimimisele rangemad nõuded. Seepärast tuleks direktiivi 2006/54/EÜ artiklist 20 ja direktiivi 2010/41/EL artiklist 11 jätta välja võrdõigusasutusi käsitlevad varasemad sätted.
- (46) Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada võrdõigusasutuste toimimine vastavalt miinimumnõuetele eesmärgiga parandada nende tulemuslikkust ja kindlustada nende sõltumatus, et tugevdada võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamist. Kuna käesoleva direktiivi eesmärki ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning seepärast tuleks need saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Asjaomases artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale, piirdudes miinimumnõuete kehtestamisega.
- (47)
- (48)
- (49) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas arvamuse 2. veebruaril 2023.

Artikkel 1

Eesmärk, reguleerimise ja kohaldamisala

1. Käesolevas direktiivis sätestatakse võrdõigusasutuste toimimise miinimumnõuded eesmärgiga parandada nende tulemuslikkust ja tagada nende sõltumatus, et tugevdada direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tuleneva võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamist.
2. Käesoleva direktiiviga liikmesriikidele pandud kohustused ja võrdõigusasutuste ülesanded hõlmavad direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tulenevaid õigusi ja kohustusi.
- 2a. Käesolev direktiiv ei mõjuta direktiivi (EL) 2023/970 konkreetsemaid sätteid.

Artikkel 2

Võrdõigusasutuste määramine

1. Liikmesriigid määravad ühe või mitu asutust (edaspidi „võrdõigusasutused“), kes teostavad käesolevas direktiivis sätestatud pädevust.
2. Käesolev direktiiv ei piira tööinspeksioonide, muude täitevasutuste ega sotsiaalpartnerite pädevust.

Artikkel 3

Sõltumatus

1. Liikmesriigid võtavad meetmeid tagamaks, et võrdõigusasutused on oma ülesannete täitmisel ja pädevuse teostamisel sõltumatud ning vabad välisest mõjust, eelkõige oma sisestruktuuri, vastutuse, personali ja organisatsioonilistes küsimustes ning rahaliste vahendite haldamises.

2. Liikmesriigid näevad ette läbipaistvad menetlused võrdõigusasutuste töötajate, eelkõige poliitikat kujundaval või juhtival ametikohal olevate isikute või vajaduse korral juhatuse liikmete, valimise, ametisse nimetamise, ametist vabastamise ja võimaliku huvide konflikti kohta, et tagada nende pädevus ja sõltumatus.
3. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutused loovad sisestruktuuri, mis tagab neile võimaluse teostada oma pädevust sõltumatult ja vajaduse korral erapooletult.
4. Liikmesriigid tagavad, et mitmes valdkonnas tegutsevate asutuste sisestruktuuriga tagatakse asutuse volituste sõltumatu täitmine võrdõiguslikkuse valdkonnas.

Artikkel 4

Vahendid

1. Liikmesriigid tagavad vastavalt nende riiklikule eelarvemenetlustele, et igale võrdõigusasutusele antakse personal ning tehnilised ja rahalised vahendid, mis on vajalikud tema ülesannete täitmiseks ja tema pädevuste tulemuslikuks teostamiseks põhjuste puhul ja valdkondades, mida reguleeritakse direktiividega 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL, sealhulgas juhul, kui võrdõigusasutus on mitmes valdkonnas tegutseva asutuse osa.
- 2.

Artikkel 5

Ennetamine, edendamine ja teadlikkuse suurendamine

1. Liikmesriigid võtavad vastu asjakohased meetmed, näiteks strateegiad, et suurendada kogu oma territooriumil elanikkonna teadlikkust direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tulenevatest õigustest ning võrdõigusasutustest ja nende teenustest, pöörates erilist tähelepanu diskrimineerimise ohus olevatele isikutele ja rühmadele.

2. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutustel on volitused võtta meetmeid diskrimineerimise ennetamiseks ja võrdse kohtlemise edendamiseks.
3. Liikmesriigid ja võrdõigusasutused võtavad arvesse iga sihtrühma jaoks asjakohasemaid teavitusvahendeid ja -viise. Nad keskenduvad eelkõige rühmadele, kelle juurdepääsu teabele võib takistada näiteks nende ebakindel majanduslik seisund, vanus, puue, kirjaoskuse tase, kodakondsus, elanikustaatus või veebipõhiste vahendite juurdepääsu puudumine.

Artikkel 6

Ohvrite abistamine

1. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutused on võimelised pakkuma väidetavatele ohvritele abi, nagu on sätestatud lõigetes 2–4.
2. Võrdõigusasutustel peab olema võimalik võtta vastu kaebusi diskrimineerimise kohta.
3. Võrdõigusasutused abistavad väidetavaid ohvreid ning teavitavad neid kõigepealt õigusraamistikust, mille hulka kuulub nõustamine vastavalt ohvri konkreetsele olukorrale, võrdõigusasutuste pakutavatest teenustest ja seonduvatest menetluslikest aspektidest, samuti kättesaadavatest õiguskaitsevahenditest, sealhulgas võimalusest pöörduda kohtusse.

Võrdõigusasutused teavitavad väidetavaid ohvreid ka kohaldatavatest konfidentsiaalsusreeglitest, isikuandmete kaitsest ning võimalustest saada psühholoogilist või muud liiki asjakohast tuge teistelt asutustelt või organisatsioonidelt.

4. Võrdõigusasutused teavitavad kaebuse esitajaid mõistliku aja jooksul sellest, kas kaebuse menetlemine lõpetatakse või on põhjust seda jätkata.

Artikkel 7

Alternatiivne vaidluste lahendamine

Võrdõigusasutused võivad pakkuda pooltele alternatiivset võimalust vaidluste lahendamiseks. Seda menetlust võib juhtida võrdõigusasutus ise või kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga muu pädev asutus, kellele võrdõigusasutus võib esitada tähelepanekuid. Kui selline menetlus lõpeb ilma lahenduseta, ei ole välistatud kohtusse pöördumine.

Artikkel 8

Uurimised

1. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutustel on volitused uurida, kas on rikutud direktiivides 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtet.
2. Liikmesriigid kehtestavad uurimiste korraldamise raamistiku, mis võimaldab võrdõigusasutustel teavet koguda. Eelkõige antakse selle raamistikuga võrdõigusasutustele tegelik õigus pääseda juurde teabele ja dokumentidele, mis on vajalikud diskrimineerimise tuvastamiseks. Samuti nähakse sellega ette asjakohased mehhanismid, et võrdõigusasutused saaksid sel eesmärgil asjaomaste avaliku sektori asutustega koostööd teha.
- 3.
4. Liikmesriigid võivad kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga anda lõigetes 1 ja 2 osutatud volitused ka mõnele teisele pädevale asutusele. Kui selline pädev asutus on uurimise lõpetanud, esitab ta võrdõigusasutusele selle taotluse alusel teabe uurimise tulemuste kohta.

Artikkel 8a

Arvamused ja otsused

1. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutustel oleksid volitused dokumenteerida kirjalikult juhtumile antud hinnang, sealhulgas kindlakstehtud faktid ja põhjendatud järeldus diskrimineerimise olemasolu kohta. Liikmesriigid otsustavad, kas selleks tuleb koostada mittesiduv arvamus või siduv otsus.
2. Kui see on asjakohane, sisaldavad nii mittesiduvad arvamused ja siduvad otsused konkreetseid meetmeid tuvastatud võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise heastamiseks ja edasiste juhtumite ärahoidmiseks. Liikmesriigid kehtestavad asjakohased mehhanismid mittesiduvate arvamuste järelmeetmete võtmiseks, näiteks tagasiside andmise kohustuse, ja siduvate otsuste täitmiseks.
3. Võrdõigusasutused avaldavad vähemalt kokkuvõtte sellistest oma arvamustest ja otsustest, mida nad peavad eriti oluliseks.

Artikkel 9

Kohtuvaidlused

1. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutustel on õigus osaleda kohtumenetlustes tsiviil- ja haldusajades, mis on seotud direktiivides 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamisega vastavalt lõigetele 2–5, kooskõlas hagi vastuvõetavust käsitlevate siseriiklike õigusnormide ja tavaga, sealhulgas normidega väidetava ohvri nõusoleku nõudmise kohta.
2. Võrdõigusasutuse õigus osaleda kohtumenetluses hõlmab õigust esitada kohtule märkusi kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga.
 - a)
 - b)
 - c)

- 2a. Võrdõigusasutuse õigus osaleda kohtumenetluses hõlmab ka vähemalt ühte järgmistest:
- a) õigust algatada menetlus ühe või mitme ohvri nimel;
 - b) õigust osaleda menetluses ühe või mitme ohvri toetuseks; või
 - c) õigust algatada kohtumenetlus enda nimel, et kaitsta üldsuse huve.
- 2b. Võrdõigusasutuse õigus osaleda kohtumenetlustes hõlmab õigust osaleda siduvate otsuste täitmise või kohtuliku läbivaatamise menetlustes, kui võrdõigusasutustel on artikli 8a kohaselt õigus selliseid otsuseid vastu võtta.
- 3.
- 4.
5. Liikmesriigid võivad otsustada, et artikli 8 lõike 2 ja artikli 8a kohaseid uurimisi ei algatata ega jätkata samal ajal, kui samas asjas on pooleli kohtumenetlus.

Artikkel 10

Menetluslikud tagatised

Liikmesriigid tagavad, et artiklites 6, 7, 8, 8a ja 9 osutatud menetlustes kaitstakse asjaomaste füüsiliste ja juriidiliste isikute kaitseõigust. Artiklis 8a osutatud siduvate otsuste suhtes kohaldatakse kohtulikku läbivaatamist vastavalt siseriiklikule õigusele.

Artikkel 11

Võrdne juurdepääs

1. Liikmesriik tagab kõigile võrdsel alusel juurdepääsu võrdõigusasutuste teenustele ja väljaannetele.
- 1a. Võrdõigusasutused tagavad, et kaebuste esitamisel ei ole takistusi ning et nad on näiteks võimelised võtma vastu kaebusi suuliselt, kirjalikult ja veebis.
2. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutused osutavad kaebuse esitajatele tasuta teenuseid kogu riigi territooriumil, sealhulgas maapiirkondades ja äärealadel.

Artikkel 11a

Juurdepääs ja mõistlikud abinõud puudega inimestele

Liikmesriigid tagavad puudega inimestele juurdepääsu ja näevad ette mõistlikud abinõud, et kindlustada neile võrdne juurdepääs võrdõigusasutuste kõikidele teenustele ja tegevustele, mille hulka kuuluvad ohvrite abistamine, kaebuste käsitlemine, alternatiivne vaidluste lahendamine, teave ja väljaanded ning samuti ennetus-, edendamise- ja teadlikkuse suurendamise meetmed.

Artikkel 12

Koostöö

Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutustel on asjakohased mehhanismid, et teha oma pädevuse piires koostööd sama liikmesriigi teiste võrdõigusasutustega ning asjaomaste avaliku ja erasektori üksustega, sealhulgas tööinspektorite, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil ning muudes liikmesriikides ning liidu ja rahvusvahelisel tasandil.

Artikkel 13

Konsulteerimine

Liikmesriigid kehtestavad menetlused tagamaks, et valitsus ja asjaomased riigiasutused konsulteerivad võrdõigusasutustega direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tulenevate õiguste ja kohustustega seotud õigusaktide, poliitika, menetluste ja programmide küsimuses.

Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutustel on õigus anda nendes küsimustes soovitusi, avaldada need ja nõuda soovitude osas järelmeetmeid.

Artikkel 14

Andmete kogumine ja juurdepääs võrdõiguslikkust käsitlevatele andmetele

1. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutused koguvad oma tegevuse kohta andmeid, et koostada artikli 15 punktides b ja c osutatud aruanded.
2. Kogutud andmed jaotatakse direktiividega 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL reguleeritud põhjuste ja valdkondade kaupa ning kooskõlas artiklis 16 osutatud näitajatega. Kogutud isikuandmed muudetakse anonüümseks või kui see ei ole võimalik, siis pseudonüümitakse.
3. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutustel on juurdepääs direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tulenevate õiguste ja kohustustega seotud statistikale, kooskõlas siseriikliku õigusega, kui nad peavad sellist statistikat vajalikuks, et anda üldine hinnang diskrimineerimise olukorrale liikmesriigis ja koostada artikli 15 punktis c osutatud aruanne.

4. Liikmesriigid lubavad võrdõigusasutustel anda avalik-õiguslikele ja eraõiguslikele üksustele, sealhulgas riigiasutustele, sotsiaalpartneritele, äriühingutele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele soovitusi selle kohta, milliseid andmeid tuleb direktiividest 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL tulenevate õiguste ja kohustuste kohta koguda. Liikmesriigid võivad lubada võrdõigusasutustel täita võrdõiguslikkust käsitlevate andmete kogumisel ka koordineerivat rolli.
5. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutused võivad läbi viia diskrimineerimist käsitlevaid sõltumatuid uuringuid.

Artikkel 15

Aruanded ja strateegiline planeerimine

Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutused

- a) võtavad vastu tööprogrammi, milles sätestatakse nende prioriteedid ja tulevane tegevus;
- b) koostavad igal aastal tegevusaruande, mis sisaldab aastaeelarvet ning personali- ja finantsaruannet, ning teevad selle üldsusele kättesaadavaks;
- c) avaldavad vähemalt iga nelja aasta tagant ühe soovitusi sisaldava aruande või mitu sellist aruannet võrdse kohtlemise ja diskrimineerimise olukorra ning võimalike struktuursete probleemide kohta oma liikmesriigis.

Järelevalve ja aruandlus

1. Hiljemalt [24 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] kehtestab komisjon rakendusaktiga käesoleva direktiivi alusel määratud võrdõigusasutuste toimimise ühiste näitajate loetelu. Näitajate ettevalmistamisel võib komisjon küsida nõu Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametilt, Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudilt ja ELi tasandi võrdõigus asutuste võrgustikelt. Kõnealused näitajad hõlmavad võrdõigusasutuste vahendeid, sõltumatut toimimist ja tulemuslikkust, samuti nende volituste, õiguste või struktuuri muudatusi, ning nendega tagatakse riikide tasandil kogutud andmete võrreldavus, objektiivsus ja usaldusväärsus. Näitajaid ei tohi kasutada järjestamiseks ega üksikutele liikmesriikidele konkreetsete soovitude andmiseks.

Rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 18a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Hiljemalt [7 aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga viie aasta tagant esitavad liikmesriigid komisjonile kogu asjakohase teabe käesoleva direktiivi kohaldamise kohta. Selline teave sisaldab vähemalt andmeid võrdõigusasutuste toimimise kohta ning selles võetakse arvesse võrdõigusasutuste poolt artikli 15 punktide b ja c kohaselt koostatud aruandeid.
3. Komisjon koostab käesoleva direktiivi kohaldamise ja praktilise mõju kohta aruande, mis põhineb lõikes 2 osutatud teabel ning täiendavatel asjakohastel andmetel, mille Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut on kogunud riikide ja liidu tasandil eelkõige ELi tasandi riiklike võrdõigus asutuste võrgustikult ja muudelt sidusrühmadelt.

Artikkel 17

Miimumnõuded

1. Liikmesriigid võivad kehtestada või säilitada sätteid, mis on soodsamad kui käesolevas direktiivis sätestatud miimumnõuded.
2. Käesoleva direktiivi rakendamine ei tohi mitte mingitel asjaoludel osutada põhjuseks, et alandada diskrimineerimise eest pakutava kaitse taset, mille liikmesriigid on juba taganud direktiividega 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL hõlmatud valdkondades.

Artikkel 18

Isikuandmete töötlemine

1. Liikmesriigid tagavad, et võrdõigusasutused võivad koguda ja töödelda isikuandmeid ainult juhul, kui see on vajalik käesolevast direktiivist tulenevate ülesannete täitmiseks.
2. Liikmesriigid tagavad, et kui võrdõigusasutused töötlevad määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõikes 1 osutatud isikuandmete eriliike, nähakse ette sobivad ja konkreetsed meetmed, et kaitsta andmesubjekti põhiõigusi ja huve.

Artikkel 18a

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 19

Direktiivide 2006/54/EÜ ja 2010/41/EL välja jäetud artiklid

Direktiivist 2006/54/EÜ jäetakse välja artikkel 20 ja direktiivist 2010/41/EL artikkel 11.

Viiteid asjaomastes artiklites osutatud võrdset kohtlemist edendavatele asutustele käsitatakse viidetena käesoleva direktiivi artiklis 2 osutatud võrdõigusasutustele.

Artikkel 20

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [36 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva]. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 21

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artiklit 19 kohaldatakse alates [artikli 20 lõikes 1 osutatud kuupäevast].

Artikkel 22

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja
